

Peace, Silent Violences and the Implications of Inflation in Iran's Economy

Roohollah Kohanhoosh Nejad¹

I- Assistant Professor of West Asian & African Studies, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: kohanhoosh@ut.ac.ir

Date received: 2025/10/12

Date revised: 2025/11/19

Date accepted: 2025/11/30

Doi: 10.22034/ipsan.2026.586141.1017

Dor: 20.1001.1.31160719.1404.1.4.3.2

Extended Abstract

Introduction

Violence is traditionally understood through direct, visible physical harm. However, in the modern lifeworld, more complex forms of hidden violence exist—forces that dismantle human psychological and livelihood structures without leaving visible wounds. Peace and social security in societies are deeply influenced by economic stability. In the Iranian economy, chronic and runaway inflation over recent decades has transcended simple macroeconomic fluctuations to become a destructive force targeting citizens' ontological security, human dignity, and future prospects. While conventional economic approaches view inflation as a result of monetary imbalances, sociological and political economy perspectives recognize it as a form of structural violence resulting from policy decisions.

The primary objective of this study is to analyze the nature of inflation in Iran not merely as a decline in purchasing power, but as a specific manifestation of "Silent Violence." Despite extensive literature on the economic causes of inflation, its pathological dimensions regarding social psychology and human dignity have rarely been analyzed within a coherent theoretical framework. If we accept that inflation in Iran stems from budget deficits, fiscal indiscipline, and a lack of Central Bank independence—and is therefore "avoidable"—its continuation constitutes the imposition of conscious suffering or incompetence upon citizens. Consequently, this research asks: How can chronic inflation and its consequences in Iranian society be explained within the theoretical framework of "Silent Economic Violence?"

Theoretical Framework

The study utilizes the theory of "Silent Violence" developed by Alikhani (2025). The core tenet of this theory is that the primary intent of the perpetrators is not necessarily to harm; rather, the harm is the outcome of avoidable actions, policies, incompetence, or neglect by decision-makers. Silent violence is categorized into physical and non-physical forms. Non-physical silent violence involves the erosion of mental security, self-esteem,

and human dignity. Economic violence, a subset of this, includes inflation, poverty, and unjust wealth distribution.

To classify inflation as violence, the study relies on economic theories (Friedman, 1970; Sargent & Wallace, 1981; Alesina & Summers, 1993) which demonstrate that persistent inflation is not a natural disaster but a "policy-born" phenomenon resulting from excessive money supply and fiscal dominance. Since inflation is avoidable through fiscal discipline and institutional independence, the failure to control it transforms policy decisions into acts of structural violence against the populace.

Methodology

This research employs a qualitative methodology based on a systematic review of existing literature. The author selected 17 scientific documents (research papers) published between 2010 and 2025 (1389 to 1404 in the Persian calendar) that specifically address the social and pathological consequences of inflation in Iran. The study utilized Thematic Analysis (Braun & Clarke, 2006) to extract patterns and categorize codes. The analysis moved from identifying initial codes regarding social harms to grouping them into broader themes of physical and non-physical violence, ultimately synthesizing them into a coherent narrative linking policy decisions to human suffering.

Findings

The thematic analysis reveals that inflation in Iran operates as a systematic instrument of violence through two main pathways:

- 1- Non-Physical Violence (Erosion of Agency and Dignity): The findings highlight that inflation attacks the moral and psychological fabric of society. The concept of "shame" creates a crisis of dignity, particularly for heads of households who cannot meet basic needs. This leads to the erosion of self-esteem and "social despair." Furthermore, inflation imposes a "precarious existence" where citizens lose their "agency" and the ability to plan for the future. By destroying the concept of time and future planning, inflation reduces citizens from creative subjects to passive objects focused solely on daily survival.
- 2- Physical and Spatial Violence: Inflation forces a "spatial exclusion" of the poor, driving them from city centers to marginalized outskirts (slums), thereby restricting their access to quality resources and safety. This acts as a form of physical displacement and segregation.
- 3- Reactionary Violence: The study finds a dialectical relationship between state economic violence and social violence. As the state effectively "steals" purchasing power through inflation, citizens may resort to "counter-violence" in the form of increased theft and crime.
- 4- Double Legal Violence: A significant finding is the "institutional inefficiency" where legal procedures remain rigid despite hyperinflationary realities. The gap between static laws (e.g., regarding debt calculation or court costs) and dynamic inflation results in a secondary layer of legal violence against vulnerable groups, rendering the judicial system inefficient in delivering true justice.

Discussion and Conclusion

The study concludes that inflation in Iran has shifted from a technical economic issue to a human rights crisis. It acts as a "silent weapon" that dispossesses citizens not only of

their wealth but of their agency and hope. The "survival projects" adopted by citizens—ranging from forced migration to criminality—are direct responses to this structural aggression.

Policy Implications

To halt this destructive cycle, the study suggests a paradigm shift in governance:

5- Price Stability as a Human Right: Governance must elevate price stability from an economic preference to a binding legal commitment and moral obligation.

6- Disarming the Violence (Central Bank Independence): Giving the Central Bank independence is framed here as "disarming" the state of its weapon of silent violence. It is an ethical necessity to prevent systematic impoverishment.

7- Legal Reforms: The judicial system must update laws regarding debts and penalties to reflect inflationary realities, preventing the victimization of citizens by outdated statutes.

8- Dignity-Centered Support: Moving away from simple handouts, social policies must focus on restoring dignity and predictability to the economy, allowing citizens to reclaim their agency and ability to plan for the future.

Keywords

Silent Violence, Inflation, Peace, Iranian Economy, Social Pathologies.

صلح، خشونت‌های بی‌صدا و پیامدهای تورم در اقتصاد ایران

روح‌اله کهن‌هوش نژاد^۱

۱- استادیار گروه مطالعات غرب آسیا و آفریقا، دانشکده مطالعات جهان، دانشگاه تهران، تهران، ایران. ایمیل:

kohanhoosh@ut.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۹

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۴/۰۸/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۲۰

Doi:10.22034/ipsan.2026.586141.1017

Dor:20.1001.1.31160719.1404.1.4.3.2

چکیده

زمینه و هدف: صلح و امنیت اجتماعی در جوامع به شدت تحت تأثیر ثبات اقتصادی است؛ تورم در ایران غالباً تنها به عنوان کاهش قدرت خرید تحلیل می‌شود، در حالی که پیامدهای آن بر امنیت هستی‌شناختی و کرامت انسانی کمتر در چارچوب نظری منسجم صورت‌بندی شده است. این پژوهش با تکیه بر نظریه خشونت‌های بی‌صدا، تورم مزمن را به عنوان نوعی خشونت ساختاری بررسی می‌کند که زیرساخت‌های صلح اجتماعی را فرسوده می‌سازد. **روش:** پژوهش کیفی و مبتنی بر مرور نظام‌مند ۱۷ سند علمی منتخب در بازه ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۴ است. داده‌های متنی با روش تحلیل مضمون براون و کلارک کدگذاری و مضامین استخراج شد.

یافته‌ها: تورم در ایران در قالب سلاح خاموش از طریق ساز و کارهای سلب مالکیت، فرسایش عزت نفس و تحمیل زیست اقتصادی، به خشونت فیزیکی (فقر، حاشیه‌نشینی، طرد فضایی) و غیر فیزیکی (ناامیدی اجتماعی، سلب عاملیت و زوال قدرت برنامه‌ریزی) منجر شده و با ایجاد بی‌ثباتی، بسترهای دستیابی به صلح پایدار را از میان می‌برد. علاوه بر این، شکاف میان واقعیت تورمی و قواعد ثابت قضایی، خشونت مضاعف قانونی علیه اقشار آسیب‌پذیر و ناکارآمدی دادرسی را تشدید می‌کند.

نتیجه‌گیری: تورم مزمن در ایران صرفاً مسئله تکنیکی اقتصاد کلان نیست، بلکه بحران کرامت، امنیت و تهدیدی علیه صلح اجتماعی است. مهار تورم باید از ترجیح اقتصادی به تعهد حقوقی و الزام اخلاقی ارتقا یابد تا از این طریق، با بازگرداندن ثبات، به استقرار صلح در جامعه کمک شود. استقلال بانک مرکزی، اصلاح رویه‌های قضایی متناسب با تورم و جایگزینی سیاست‌های اعانه‌ای با راهکارهای کرامت‌محور از مهم‌ترین دلالت‌های سیاستی برای احیای نظم و آرامش اجتماعی است.

واژگان کلیدی: خشونت‌های بی‌صدا، صلح، تورم، اقتصاد ایران، آسیب‌های اجتماعی.

۱. مقدمه و طرح مسئله

صلح در معنای عمیق خود تنها به نبود جنگ و خشونت آشکار محدود نمی‌شود، بلکه مستلزم برخورداری انسان‌ها از امنیت، کرامت، ثبات معیشتی و امکان برنامه‌ریزی برای آینده است. خشونت همواره با آسیب‌های فیزیکی مستقیم و مشهود شناخته می‌شود، اما در زیست‌جهان مدرن، اشکال پیچیده‌تری از خشونت‌های پنهان و بی‌صدا وجود دارند که بدون ایجاد جراحت ظاهری، ساختارهای روانی، اجتماعی و معیشتی انسان‌ها را متلاشی می‌کنند و بنیان‌های صلح اجتماعی را فرسوده می‌سازند. یکی از این مصادیق، تورم است که در قالب نظریه «خشونت‌های بی‌صدا» قابل تحلیل است. تورم مزمن و افسار گسیخته در اقتصاد ایران طی دهه‌های اخیر، دیگر نه یک نوسان ساده در شاخص‌های کلان اقتصادی، بلکه نیرویی مخرب بوده که امنیت هستی‌شناختی، کرامت انسانی، آرامش عمومی و چشم‌انداز آینده شهروندان را آماج قرار داده است.

بر این اساس، مسئله اصلی پژوهش حاضر بررسی ماهیت تورم در ایران از دریچه‌ای متفاوت است؛ دریچه‌ای که در آن تورم نه صرفاً به عنوان کاهش قدرت خرید، بلکه به عنوان مصداقی از «خشونت بی‌صدا» و عاملی تهدیدکننده برای صلح اجتماعی مورد واکاوی قرار می‌گیرد. مسئله اینجاست که علی‌رغم وجود ادبیات گسترده در باب علل اقتصادی تورم، ابعاد آسیب‌شناختی آن بر ساختار روانی و اجتماعی جامعه ایران کمتر در قالب یک چارچوب نظری منسجم تحلیل شده است. اگر بپذیریم که تورم در ایران ریشه در کسری بودجه، بی‌انضباطی مالی و عدم استقلال بانک مرکزی دارد و بنابراین پدیده‌ای «قابل اجتناب» است، تداوم آن به معنای تحمیل رنجی آگاهانه یا ناشی از ناکارآمدی بر شهروندان است؛ رنجی که مصداق بارز خشونت بی‌صدا محسوب می‌شود و طبق این نظریه، دارای پیامدهای حقوقی، اخلاقی و اخروی خواهد بود. از این منظر، تورم نه تنها معیشت افراد، بلکه امکان زیست آرام، عادلانه و مبتنی بر صلح را نیز تضعیف می‌کند. لذا پژوهش حاضر می‌کوشد با عبور از تحلیل‌های کمی صرف، پیامدهای تورم را در قالب مفهوم خشونت بی‌صدا صورتبندی و بازخوانی کند.

بنابراین، سؤال اصلی این است که چگونه پدیده تورم مزمن و پیامدهای ناشی از آن در جامعه ایران، در چارچوب نظری «خشونت بی‌صدای اقتصادی» قابل تبیین و تحلیل است و چگونه می‌توان آن را به مثابه عاملی در فرسایش صلح اجتماعی فهم کرد؟

سؤالات فرعی عبارت هستند از:

۱. بر اساس شواهد علمی، آیا تورم در ایران یک پدیده طبیعی و اجتناب‌ناپذیر است یا فرایندی سیاست‌زاد و قابل پیشگیری؟
 ۲. پیامدهای اجتماعی، روانی و حقوقی تورم در ایران بر اساس مرور نظام‌مند مطالعات پیشین کدام هستند؟
 ۳. چگونه مؤلفه‌هایی نظیر افزایش جرم، مهاجرت، فرسایش سرمایه اجتماعی و ناکارآمدی حقوقی به عنوان ابعاد خشونت بی‌صدای فیزیکی و غیر فیزیکی معنا می‌یابند؟
- لذا اهداف پژوهش پیش رو عبارت هستند از:

۱. بررسی و تبیین ماهیت سیاست‌زاد و قابل اجتناب بودن تورم در اقتصاد سیاسی ایران جهت اثبات فرض خشونت بودن آن.
۲. شناسایی و دسته‌بندی آسیب‌های چند بعدی تورم (شامل آسیب‌های معیشتی، روانی، اجتماعی و حقوقی) با استفاده از روش مرور نظام‌مند.
۳. تحلیل ساز و کار تبدیل تصمیمات پولی و مالی تورم‌زا به خشونت علیه کرامت انسانی و امنیت شهروندان بر اساس نظریه خشونت‌های بی‌صدا.

۲. چارچوب نظری

چارچوب نظری مورد استفاده در این مطالعه، خشونت‌های بی‌صدا می‌باشد که توسط علیخانی (۱۴۰۴) ارائه شده است. از نظر وی، خشونت‌های بی‌صدا یک شاخص مهم و اصلی دارند و آن اینکه اراده و هدف عاملان آنها نخست و به طور ذاتی آسیب زدن یا اقدام به خشونت نیست بلکه نتیجه اقدامات، تصمیم‌ها، سیاست‌ها، ناکارآمدی‌ها، جاه‌طلبی‌ها، بی‌توجهی‌ها و بی‌لیاقتی‌های افراد، سازمان و مؤسسات، این آسیب‌ها را در پی دارد. خشونت‌های بی‌صدا انواع و ابعاد پرشمار و پیچیده‌ای دارند که از حکمرانی، سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری گرفته تا هرگونه مدیریت تصمیم‌گیری و اقدام فردی و جمعی آنها را ایجاد می‌کند. لذا در تعریف این مفهوم می‌توان گفت: خشونت‌های بی‌صدا انواع آسیب‌های جسمی و روحی هستند که اراده و هدف عاملان آنها در درجه نخست آسیب زدن به دیگران نیست ولی پیامد کنش، سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های مثبت یا منفی آنها موجب بروز چنین خشونت‌هایی می‌شود (علیخانی، ۱۴۰۴: ۱۷۴). از این منظر، خشونت‌های بی‌صدا به دو دسته فیزیکی و غیر فیزیکی تقسیم می‌شوند. خشونت‌های بی‌صدای غیر فیزیکی عبارت هستند از خدشه‌دار شدن امنیت روحی، ذهنی، عزت نفس و کرامت انسانی افراد که نتیجه کنش، سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری و تصمیم‌گیری مثبت یا منفی دیگران

اعم از افراد گروه‌ها، سازمان‌ها و حکومت است؛ فارغ از اینکه واقعی صوری یا نمادین باشد مشروط به اینکه قابل اجتناب بوده باشد (علیخانی، ۱۴۰۴: ۱۷۹). مقصود از کنش‌های منفی در این نظریه، بی‌توجهی، بی‌اعتنایی یا انجام ندادن اقداماتی است که لازم بوده انجام شود یا انجام آن می‌توانست از پیامدهای منفی یک امر جلوگیری کند (علیخانی، ۱۴۰۴: ۱۷۰). یکی از مهم‌ترین انواع و مصادیق خشونت‌های بی‌صدای غیر فیزیکی، خشونت اقتصادی است. خشونت اقتصادی عبارت است از هرگونه کنش سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری و تصمیم‌گیری مثبت یا منفی اعم از واقعی، صوری یا نمادین در موضوعات و حوزه‌های اقتصادی به گونه‌ای که امنیت روحی، عزت نفس و کرامت انسانی دیگران را خدشه‌دار کند. از جمله مصادیق خشونت اقتصادی می‌توان به تورم، فقر، محرومیت، بیکاری، توزیع ناعادلانه ثروت، تخصیص ناعادلانه بودجه‌های دولتی، شکاف طبقاتی، تولید کالاهای کم کیفیت، دستمزد ناعادلانه، استثمار کارکنان، عدم دسترسی آسان به مسکن و امکانات زندگی و مواردی از این دست اشاره کرد (علیخانی، ۱۴۰۴: ۱۷۹).

در اینجا باید به این نکته پردازیم که تورم یک پدیده طبیعی نبوده و قابل اجتناب است. مشهورترین استدلال علمی در رد طبیعی بودن تورم، توسط میلتون فریدمن ارائه شده است. او با بررسی داده‌های تاریخی نشان داد که تورم همواره زمانی رخ می‌دهد که حجم پول سریع‌تر از تولید کالا و خدمات رشد کند. از آنجا که کنترل عرضه پول (پایه پولی) در انحصار بانک مرکزی است، رشد بی‌رویه آن یک تصمیم آگاهانه سیاستی (یا اشتباه سیاستی) محسوب می‌شود، نه یک رخداد طبیعی (Friedman, 1970). توماس سارجنت و نیل والاس در مقاله جریان‌ساز خود تحت عنوان «برخی حساب‌های ناخوشایند پول‌گرایانه» نشان دادند که حتی اگر بانک مرکزی بخواهد تورم را کنترل کند، سیاست‌های مالی دولت (کسری بودجه) می‌تواند آن را خنثی کند. اگر دولت کسری بودجه خود را کنترل نکند، بانک مرکزی در نهایت مجبور به چاپ پول برای تامین بدهی‌های دولت می‌شود. بنابراین، تورم نتیجه مستقیم بی‌انضباطی مالی دولت و انتخاب سیاست‌گذاران برای تامین کسری از طریق تورم (به جای مالیات) است (Sargent & Wallace, 1981).

تحقیقات آلزینا و سامرز اثبات می‌کند که تورم محصول ساختارهای نهادی و سیاسی است. آنها نشان دادند کشورهایی که بانک مرکزی مستقل‌تری دارند، تورم پایین‌تری را تجربه می‌کنند. اگر تورم یک پدیده طبیعی و غیر قابل اجتناب بود، نباید همبستگی معناداری بین استقلال حقوقی بانک مرکزی و نرخ تورم وجود می‌داشت. وجود این رابطه نشان می‌دهد که تورم اغلب ناشی از فشار سیاستمداران برای ایجاد رونق کوتاه مدت پیش از انتخابات (ناهماهنگی زمانی) است و با اصلاح نهادی قابل اجتناب می‌باشد (Alesina & Summers, 1993). تحقیقات مدرن‌تر نشان می‌دهند که تورم به شدت به «لنگر شدن انتظارات تورمی»

وابسته است. اگر مردم باور داشته باشند که سیاست گذار متعهد به ثبات قیمت‌ها است، شوک‌های عرضه (مانند قیمت نفت) منجر به تورم پایدار نمی‌شوند. تورم زمانی از کنترل خارج می‌شود که اعتبار سیاست گذار مخدوش شده باشد. بنابراین، تورم بالا بازتابی از شکست سیاست گذار در مدیریت انتظارات است (Mishkin, 2007).

بر اساس ادبیات علمی فوق، تورم پایدار نتیجه مستقیم عرضه بیش از حد پول، سلطه مالی (کسری بودجه) و عدم استقلال نهاد پولی است. از آنجا که تمام این متغیرها تحت کنترل دولت‌ها و بانک‌های مرکزی هستند، تورم یک پدیده «سیاست‌زاد» است و با اتخاذ سیاست‌های پولی انقباضی و انضباط مالی، کاملاً «قابل اجتناب» می‌باشد. بنابراین، با توجه به چارچوب نظری، از آنجا که تورم نه یک پدیده طبیعی، بلکه یک فرایند سیاست‌زاد قابل اجتناب است، پس مصداق خشونت اقتصادی به شمار می‌آید.

- معیار ورود: مطالعاتی که رابطه تورم را با متغیرهایی نظیر جرم، مهاجرت، سلامت روان، سرمایه اجتماعی، دعاوی حقوقی و نابرابری بررسی کرده بودند.
- شایان ذکر است در جستجوی انجام شده در کل پایگاه Magiran بدون محدودیت زمانی، مجموعاً ۸۸۹ رکورد بازایی شد. در مرحله پیش‌غربالگری، ۸۷۲ رکورد به دلیل عدم انطباق اولیه با معیارهای ورود (نامرتب بودن موضوع با پیامدهای تورم در ایران) حذف شد و ۱۷ رکورد وارد مرحله غربالگری عنوان/چکیده گردید. سپس ۱۷ مقاله برای ارزیابی تمام‌متن بررسی شد و در نهایت تمامی ۱۷ مطالعه واجد شرایط تشخیص داده شد و در مرور نظام‌مند و تحلیل مضمون وارد گردید.

۳-۱- پیشینه پژوهش

افشارکهن و همکاران (۱۴۰۴) معتقد هستند تورم به شیوه رایج، پدیده‌ای در اساس اقتصادی در نظر گرفته شده است. تأثیرات متقابل در میان ابعاد مختلف پدیده تورم در نهایت به چرخه‌ای منجر می‌شود که در این مقاله به آن «چرخه بازتولید مسئله اجتماعی» نام گرفته است. مردم گرفتار در تورم مزمن خود را در مهلکه‌ای مبهم و آشفته سرگردان می‌بینند، شرایطی که تقویت‌کننده فضای گفتمانی دولت‌محور قلمداد می‌شود. افراد جامعه در این وضعیت، پیش از هر چیز با ذهنیت مبتنی بر کمبود، زندگی روزمره را آغاز می‌کنند و از بازآفرینی نظم اجتماعی مطابق خواست‌ها و علائق خود باز می‌مانند. آنچه در نهایت حاصل می‌شود، دوگانه جامعه ضعیف-دولت ضعیف خواهد بود.

از نگاه شاکردوست و همکاران (۱۴۰۴) تورم مزمن و پایدار در ایران به عاملی کلیدی در دگرگونی‌های اجتماعی عمیق تبدیل شده است. شبکه اجتماعی توییتر به مثابه آینه‌ای از تجربه‌های زیسته، بازتاب‌دهنده تأثیرات چند لایه تورم بر ساختارهای اجتماعی است. این پژوهش، پیامدهای اجتماعی تورم را از دریچه گفتمان کاربران ایرانی در توییتر با استفاده از روش کیفی و تحلیل محتوای قراردادی شیءیه و شانون (۲۰۰۵) بررسی کرده است. یافته‌ها نشان داد که تورم با ایجاد فشارهای اقتصادی چند لایه، سه مقوله اصلی از پیامدهای اجتماعی را شکل می‌دهد: شکاف و تغییر قشربندی اجتماعی، انفجار نارضایتی اجتماعی و گسست اجتماعی. نتایج پژوهش بیانگر آن است که جامعه ایران نه تنها با کمبود منابع اقتصادی، بلکه با کمبود امید اجتماعی روبه‌رو است و مهاجرت به مثابه «پروژه نجات» بلند مدت، نشانه‌ای از زوال امید به بهبود اوضاع داخلی است.

شکری (۱۴۰۴) نشان داده که در دعاوی حقوقی مالی متناسب‌سازی با تورم اقتصادی بسیار حائز اهمیت بوده ولی مقررات این بخش سال‌ها است که تغییر نکرده است. عدم هماهنگ‌سازی این معیار با تورم، علاوه

بر اینکه اراده قانون‌گذار را در زمان تصویب به نحو بارزی نادیده گرفته، موجب قابلیت اعتراض بسیاری از احکام مالی و تراکم ورودی طرح این دعاوی اعتراضی و در نتیجه اتلاف وقت و نیروی انسانی شده است. همچنین هزینه دادرسی دعاوی مالی، که باید به نسبت ارزش خواسته پرداخت شود، حد نصاب‌های پیش‌بینی شده آن همچنان بر مبنای ارقام قبلی است و با تورم متناسب‌سازی نشده است؛ موضوعی که رویکرد عملی آن افزایش هزینه دادرسی در این بخش از دعاوی است. این امر بار هزینه‌های مالی را برای مراجعه‌کنندگان به دستگاه قضا زیاد کرده و به نحوی بر هزینه‌های اقتصادی شهروندان افزوده است.

مرادخانی و گماری (۱۴۰۴) نشان داده‌اند نقش مهم دولت در ایجاد تورم به لحاظ حاکمیت بر نقدینگی کشور و کسری بودجه انکارناپذیر بوده و پیامدهای مخرب پدیده تورم در تضاد با اهداف حکمرانی خوب مانند کاهش فقر و ایجاد رفاه و همچنین شاخص‌های مهم آن همچون حاکمیت قانون و پاسخگویی است. شکری (۱۴۰۳) نشان داده که تورم اقتصادی نه تنها بر شاخص‌های مالی، بلکه بر امنیت اجتماعی نیز تأثیر منفی می‌گذارد و موجب افزایش جرایم مالی می‌شود. برای مقابله با این پیامدها، سیاست‌های چند بعدی شامل مدیریت اقتصادی، اصلاحات قانونی، آموزش‌های اجتماعی و اقدامات پیشگیرانه ضروری است.

علمی و پاسندی یساقی (۱۴۰۳) در پی آن بوده‌اند تا مهم‌ترین عوامل مؤثر بر پدیده مهاجرت از ایران به کشورهای اصلی مقصد مهاجرت با تأکید بر سه عامل کلیدی تورم، بیکاری و بی‌ثبات سیاسی را شناسایی نمایند. برای این منظور، عوامل مؤثر بر مهاجرت بین‌المللی از ایران طی دوره ۲۰۱۰-۲۰۲۱ به روش گشتاورهای تعمیم یافته دو مرحله‌ای، برآورد گردید. براساس نتایج حاصل از برآورد، شاخص تورم، بیکاری و بی‌ثباتی سیاسی در ایران و رشد اقتصادی در کشورهای مقصد مهاجرت از عوامل انگیزشی مهاجرت بودند در حالی که، بهبود شاخص توسعه انسانی و افزایش درآمد سرانه ایران از عوامل بازدارنده مهاجرت بودند.

ابونوری و روزی‌طلب (۱۴۰۳) به بررسی اثرات تورم و بیکاری به همراه متغیرهای سرانه مخارج واقعی دولت و سرانه واقعی تسهیلات پرداختی به‌عنوان شاخصی از توسعه مالی بر نابرابری چند بعدی در استان‌های ایران طی دوره زمانی ۱۴۰۰-۱۳۷۹ پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که تورم، بیکاری، سرانه مخارج واقعی دولت و سرانه واقعی تسهیلات پرداختی، دارای اثرات مثبت و معنادار بر نابرابری چند بعدی در استان‌های ایران بوده است. همچنین براساس نتایج به دست آمده، افزایش هر یک از متغیرهای فوق، سبب بدتر شدن وضعیت توزیع درآمد در استان‌های همجوار می‌شود.

حجی‌پور و همکاران (۱۴۰۲) نشان داده‌اند تورم سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۷ با اثرگذاری بر بعد مالی سبب شده تا رخنه‌ای اساسی در سرمایه‌های معیشتی ساکنین به وجود آورد؛ به طوری که منجر شده تا پس‌انداز خانوارها به شدت کاهش یافته و از سوی دیگر شاهد افزایش بدهی هر خانوار باشیم. از این رو تعداد زیادی از خانوارها برای جبران بار مالی تورم بر اقتصاد خانوار، جابه‌جایی فضایی از شهر بیرجند به مقصد پیراشهر را برگزیده‌اند. همچنین اختلاف اثر تورم بر میانگین کلی ابعاد معیشت پایدار بین روستاهای مختلف نیز معنادار بوده که بیانگر تفاوت مکانی اثر تورم بر خدشه معیشت پایدار فضا است.

کیان‌پور و همکاران (۱۴۰۲) تلاش کرده‌اند عوامل مهم اقتصادی افزایش جرم سرقت در ایران (نرخ تورم و ضریب جینی) طی سال‌های ۱۳۹۰-۱۴۰۱ و با رویکرد جدید کاپیولا بررسی و تحلیل کنند. نتایج و یافته‌های پژوهش نقش اثرگذار تورم و نابرابری اقتصادی بر افزایش جرم سرقت را اثبات می‌کند.

هدایت و همکاران (۱۴۰۱) بحران اقتصادی اخیر ایران را در ایجاد تورم و انتظارات تورمی (تأثیر متغیرهای روانی بر نرخ تورم) در چارچوب تحلیل گفتمان انتقادی، با رویکرد نورمن فرکلایف (۱۹۸۹) و تمرکز بر متن تولید شده با محوریت تک نرخی کردن ارزش توسط رئیس کل بانک مرکزی دولت دهم در پنجم بهمن‌ماه ۱۳۹۰ بررسی کرده‌اند. نتایج حاکی از آن است که کنشگران اقتصادی مجهز به ساز و کار قدرت در گفتمان اقتصادی به همراه ابزار اقناع می‌توانند در تهییج اذهان و نگرش مردم نقش بسزایی داشته باشند. افراسیابی و بهارلویی (۱۴۰۱) با طرح این که تورم چه پیامدهایی برای زندگی اجتماعی مردم داشته و چگونه با تورم کنار می‌آیند، با استفاده از نظریه داده‌بنیاد (گراندد تئوری) و مشارکت ۶۰ نفر از شهروندان اصفهان در سنین، جنسیت‌ها و طبقات اجتماعی مختلف، نظر خود در قالب ۶ مقوله اصلی شامل مناسبات جهانی، فشار و تغییر، ناکارآمدی نهادی، انفعال جمعی، تنگنای ذهنی/زیستی و تحولات هنجاری/تعاملی و یک مفهوم نظری نهایی یعنی زیست اقتضایی ارائه داده‌اند. زیست اقتضایی به عنوان مقوله نهایی برآمده از مصاحبه‌ها، ساز و کار اجتماعی و فرهنگی سازگاری ایرانیان با تورم و فشار و تغییر ناشی از آن را نشان می‌دهد.

افراسیابی و بهارلویی (۱۳۹۹) به دنبال دستیابی به معنا و تفسیر جوانان طبقه پایین از زندگی روزمره در شرایط تورم بوده‌اند. رویکرد پژوهش، کیفی و روش انجام آن روش کیفی بنیانی است. روش گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه ساختار یافته است که با ۳۰ نفر مصاحبه شد. داده‌ها با فن کدگذاری نظری تجزیه و تحلیل شدند و در نهایت ۷ مقوله اصلی به دست آمد. تجربه و تفسیر جوانان در قالب این مقولات توصیف می‌شود: بحران انگیزه، بزرگسالی زودرس، عطش پول، غلتیدن در ابهام و روزمرگی، عادی‌پنداری، قناعت

پیشگی و ناهنجاری تعاملی. نتایج تحلیل داده‌ها نشان‌دهنده شکل‌گیری نوعی احساس ابهام و بی‌هنجاری در زندگی روزمره است. این وضعیت به تدریج بخشی عادی و ماندگار در زندگی مشارکت‌کنندگان تلقی می‌شد که پیامدهای مهمی در ابعاد خرد و کلان به دنبال دارد.

هدف افراسیابی و بهارلویی (۱۳۹۸)، فهم تجربه بازنشستگان از تورم اقتصادی و پیامدهای آن در زندگی روزمره آنها است. رویکرد پژوهش، کیفی و روش اجرای آن نظریه داده‌بنیاد بر ساخت‌گرا بوده است. مقوله‌های استخراج شده عبارتند از: سازگاری معیشتی، کاهش توان حمایت از فرزندان، دشواری انتظارات فرزندان، فرسایش روانی، کاهش همبستگی اخلاقی، محدودسازی تعاملات و فرسایش هنجاری. مجموعه این مقوله‌ها که بازنمای تجربه و تفسیر سالمندان بازنشسته از تورم است، نشان داد که زیست جهان مشارکت‌کنندگان در ابعاد مختلف ذهنی، عاطفی، هنجاری و تعاملی، تحت تأثیر تورم قرار گرفته و آن را در قالب تنگنا تجربه می‌کنند.

هدف از پژوهش زیری و ابراهیمی پورفائز (۱۳۹۳) بررسی اثر تورم بر سرمایه اجتماعی در اقتصاد ایران طی دوره ۱۳۴۵ تا ۱۳۸۵ بوده است. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از تأثیر منفی و معنی‌دار تورم بر سرمایه اجتماعی طی دوره مورد بررسی است. همچنین، اثر منفی ناشی از شوک تورمی تا ۲۳ دوره بعد در سرمایه اجتماعی باقی می‌ماند که با توجه به اینکه بازسازی سرمایه اجتماعی پس از تخریب آن بسیار مشکل خواهد بود، ضرورت برنامه‌ریزی جهت کاهش نرخ تورم در اقتصاد ایران را بیش از پیش نمایان می‌کند.

مکی‌پور و ربانی خوراسگانی (۱۳۹۲) بر این باور هستند که به کارگیری سیاست‌های اقتصادی علاوه بر تأثیرات اقتصادی می‌تواند باعث بروز بسیاری از تأثیرات اخلاقی و اجتماعی در جامعه شود. از جمله اصلی‌ترین تأثیرات به کارگیری سیاست‌های اقتصادی در ایران تشدید تورم بوده که این عامل توانسته با ایجاد نابرابری‌های درآمدی و شکاف اجتماعی، زمینه‌های بروز انواع جرایم و به‌خصوص جرایم اقتصادی را فراهم سازد. برآورد مدل‌های مورد استفاده حاکی از آن است که متغیرهای نرخ بیکاری و نرخ تورم هر دو اثر معناداری بر ارتکاب جرایم مد نظر، یعنی سرقت و صدور چک پرداخت نشدنی داشته است.

عیسی‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) با استفاده از الگوی تصحیح خطای برداری (VECM)، رابطه علیت گرنجری میان سه شاخص مهم اقتصاد کلان و نرخ جرم در طول سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۴۵ و برای دوره‌های کوتاه مدت و بلند مدت مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج حاصله نشان می‌دهند که در کوتاه مدت و بلند مدت، رابطه علیت گرنجری یک طرفه از نرخ بیکاری، فقر و تورم به نرخ جرم وجود دارد.

شواهد مطالعه مهربانی (۱۳۸۹) که بر اساس داده‌های تلفیقی مربوط به استان‌های کشور در دوره زمانی ۸۲-۱۳۸۰ به دست آمده‌اند، حکایت از این دارند که تورم، طبقات بالایی و ممتاز جامعه را که از بیشترین ثروت و مکنت اقتصادی و اجتماعی برخوردار هستند، به بهای طبقات پایین‌تر سود می‌رساند و لذا عاملی مهم در افزایش شکاف طبقاتی است.

۳-۲- مرور نظام‌مند

بررسی توزیع زمانی ۱۷ مطالعه منتخب نشان می‌دهد که تمرکز بر پیامدهای اجتماعی تورم در سال‌های اخیر به شدت افزایش یافته است.

- دوره ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹: شامل ۶ مطالعه (۳۵ درصد). در این دوره تمرکز بیشتر بر شکاف طبقاتی و آغاز پژوهش‌های کیفی در مورد تجربه زیسته بوده است.
- دوره ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴: شامل ۱۱ مطالعه (۶۵ درصد). تراکم بالای پژوهش‌ها در این سه سال نشان‌دهنده تبدیل شدن تورم از یک «مشکل اقتصادی» به یک «بحران فراگیر اجتماعی و زیستی» است.
- تحلیل روش‌شناسی آثار نشان می‌دهد که پژوهشگران از روش‌های متنوعی برای تبیین این پدیده استفاده کرده‌اند:
- روش‌های کمی: حدود ۴۱٪ مطالعات (مانند ابونوری و روزی‌طلب، ۱۴۰۳؛ کیان‌پور و همکاران، ۱۴۰۲) از مدل‌های اقتصادسنجی (مانند GMM، کوپولا، VECM) برای اثبات رابطه علی میان تورم و متغیرهایی مثل نابرابری و جرم استفاده کرده‌اند.
- روش‌های کیفی: حدود ۴۱٪ مطالعات (مانند افراسیابی و بهارلویی، ۱۴۰۱، ۱۳۹۹، ۱۳۹۸؛ شاکردوست و همکاران، ۱۴۰۴) از روش‌هایی مانند نظریه داده‌بنیاد و تحلیل محتوا برای فهم تجربه زیسته افراد و تغییرات گفتمانی استفاده کرده‌اند.
- تحلیل‌های حقوقی و ساختاری: حدود ۱۸٪ مطالعات (مانند شکری، ۱۴۰۴؛ مرادخانی و گماری، ۱۴۰۴) به بررسی اثرات نهادی و قانونی تورم پرداخته‌اند.

بر اساس محتوای مقالات، پیامدهای تورم در ۵ محور اصلی طبقه‌بندی می‌شوند:

جدول شماره ۱- دسته‌بندی موضوعی پیامدهای تورم در مطالعات منتخب

محور اصلی	مطالعات مرتبط	یافته‌های کلیدی
افزایش جرم و ناامنی اجتماعی	شکری (۱۴۰۳)، کیان‌پور (۱۴۰۲)، مکی‌پور (۱۳۹۲)، عیسی‌زاده (۱۳۹۱)	وجود رابطه علیت یک طرفه از تورم به نرخ جرم، افزایش سرقت و جرایم مالی (چک برگشتی)، تهدید امنیت اجتماعی.
تغییرات جمعیتی و مهاجرت	علمی (۱۴۰۳)، حجتی‌پور (۱۴۰۲)، شاکردوست (۱۴۰۴)	مهاجرت به عنوان «پروژه نجات»، مهاجرت بین‌المللی ناشی از بیکاری و تورم، مهاجرت معکوس یا اجباری به پیراشهرها (حاشیه‌نشینی) به دلیل کاهش قدرت پس‌انداز.
تجربه زیسته و روانشناسی اجتماعی	افراسیابی (۱۴۰۱، ۱۳۹۹)، هدایت (۱۴۰۱)، ۱۳۹۸	شکل‌گیری «زیست اقتضایی»، بزرگسالی زودرس در جوانان، فرسایش روانی و کاهش حمایت از فرزندان در بازنشستگان، ناامیدی اجتماعی و گسست.
نابرابری و شکاف طبقاتی	ابونوری (۱۴۰۳)، مهربانی (۱۳۸۹)، زبیری (۱۳۹۳)	تورم به نفع طبقات ثروتمند و به زیان فقرا عمل کرده است، تخریب سرمایه اجتماعی، بدتر شدن توزیع درآمد در استان‌ها.
چالش‌های حقوقی و حکمرانی	افشارکهن (۱۴۰۴)، شکری (۱۴۰۴)، مرادخانی (۱۴۰۴)	شکل‌گیری دوگانه «جامعه ضعیف-دولت ضعیف»، عدم تناسب قوانین و هزینه‌های دادرسی با تورم، تضاد تورم با حکمرانی خوب و حاکمیت قانون.

(نگارنده، ۱۴۰۵)

۳-۳- یافته‌های پژوهش براساس ادبیات تحقیق

نتایج این مرور نظام‌مند سه الگوی کلان را آشکار می‌سازد:

- گذار از آسیب اقتصادی به آسیب اجتماعی: مطالعات اولیه (مانند مهربانی، ۱۳۸۹) بیشتر بر شکاف طبقاتی (اقتصادی) تمرکز داشتند، اما مطالعات متاخر (مانند شاکردوست، ۱۴۰۴ و افشارکهن، ۱۴۰۴) از «گسست اجتماعی»، «زوال امید» و «بازتولید مسئله اجتماعی» سخن می‌گویند.
- استراتژی‌های بقا و فرار: واکنش جامعه به تورم مزمن در دو قالب نمایان شده است: یا سازگاری دردناک در قالب «زیست اقتضایی» و «عادی‌پنداری» (افراسیابی و بهارلویی، ۱۴۰۱) و یا تلاش برای خروج از سیستم از طریق «مهاجرت» (علمی، ۱۴۰۳) و گاهی ارتکاب «جرم» (کیان‌پور، ۱۴۰۲).
- ناکارآمدی نهادی: تورم نه تنها معیشت را هدف قرار داده، بلکه کارکرد سیستم حقوقی و قضایی را نیز مختل کرده و با ایجاد کسری بودجه و بی‌ثباتی، اهداف حکمرانی خوب را تضعیف نموده است (مرادخانی، ۱۴۰۴؛ شکری، ۱۴۰۴).

نوآوری پژوهش حاضر در این است که برخلاف عمده مطالعات پیشین که پدیده تورم را یا صرفاً به عنوان یک متغیر کلان اقتصادی (با پیامدهای مالی) و یا به صورت مجزا در حوزه‌های خاصی نظیر جرم‌شناسی، مهاجرت و سلامت روان بررسی کرده‌اند، این مطالعه برای نخستین بار با اتخاذ رویکردی میان‌رشته‌ای و با بهره‌گیری از چارچوب نظری «خشونت‌های بی‌صدا» (علیخانی، ۱۴۰۴)، ماهیت هستی‌شناختی تورم در ایران را بازتعریف می‌کند. در حالی که ادبیات موجود (مانند افراسیابی، کیان‌پور و دیگران) به توصیف «تجربه زیسته» یا «همبستگی‌های آماری» پرداخته‌اند، این پژوهش با سنتز این یافته‌ها در یک دستگاه نظری واحد، گامی فراتر نهاده و مکانیسم تبدیل «تصمیمات سیاستی پولی» به «آسیب‌های ساختاری علیه کرامت انسانی» را تبیین می‌کند. به بیان دیگر، ارزش افزوده این پژوهش در تغییر زاویه دید از «تورم به مثابه ناکارآمدی اقتصادی» به «تورم به مثابه خشونت سیستماتیک (فیزیکی و غیر فیزیکی)» و دسته‌بندی پیامدهای پراکنده اجتماعی و حقوقی ذیل این مفهوم کلان است که تا کنون در ادبیات اقتصاد سیاسی ایران مغفول مانده بود.

۴. روش پژوهش

این مطالعه کیفی از روش تحلیل مضمون شش مرحله‌ای براون و کلارک (۲۰۰۶) برای استخراج مضامین آن دسته از مقالات علمی می‌پردازد که به بررسی آثار عمدتاً اجتماعی تورم بر جامعه ایران پرداخته‌اند که در بخش پیشین به آنها اشاره شد.

مراحل انجام پژوهش به قرار ذیل است:

- گردآوری داده‌ها (مرور نظام‌مند ۱۷ مقاله علمی منتخب)
 - کدگذاری اولیه و استخراج مفاهیم
 - دسته‌بندی کدها به مضامین اصلی
 - تحلیل و تفسیر مضامین پیوند دادن هر مضمون به چارچوب نظری جهت پاسخ به پرسش‌های پژوهش.
- نحوه کدگذاری و استخراج مضامین به شرح زیر است (Braun & Clarke, 2006):
- فرایند کدگذاری با غوطه‌وری اولیه در داده‌ها آغاز می‌شود تا کدهای اولیه تولید شوند. این کدها برچسب‌هایی کوتاه و توصیفگر ویژگی‌های برجسته داده‌های مرتبط با سوالات تحقیق هستند.
 - سپس کدهای اولیه در قالب تم‌های کاندید گروه‌بندی می‌شوند که معنای الگوداری را در مجموعه داده‌ها در بر می‌گیرند.
 - این تم‌ها به صورت تکراری (مرور مکرر) در برابر کدهای خلاصه شده و کل داده‌ها بررسی، اصلاح و نامگذاری می‌شوند.

- در نهایت، یک روایت تحلیلی نهایی شکل می‌گیرد که تم‌ها را به اهداف و چارچوب نظری پژوهش پیوند می‌دهد.
- برای تضمین قابلیت اطمینان، تصمیمات تحلیلی مانند چگونگی تولید کدها و تناسب آنها با نظریه، و روند ایجاد اجماع میان کدگذاران از طریق یادداشت‌های انعکاسی و بحث‌های گروهی انجام شده است. چگونگی رسیدن به اجماع در تحلیل داده‌ها به قرار زیر بوده است (Braun & Clarke, 2006):
- تحلیل کدها و مضامین به صورت گروهی و تکراری انجام شده و محقق برای اینکه اطمینان حاصل شود کدها دقیق و مرتبط با داده و چارچوب نظری هستند، جلسات بحث و تبادل نظر داشته است.
- یادداشت‌های انعکاسی و کتابچه کدگذاری‌ها برای شفاف کردن تصمیمات تحلیلی و جلوگیری از سوگیری به کار رفته‌اند.
- از فرایند کدگذاری تایید متقابل برای حصول اجماع استفاده شده، به گونه‌ای که اختلاف کدگذاری‌ها بررسی و رفع شده‌اند.

۵. یافته‌های پژوهش

همان‌طور که اشاره شد، در چارچوب علی‌خانی، «تورم مزمن» به مثابه پیامد کنش / سیاست‌گذاری / ناکارآمدی قابل اجتناب، مصداق «خشونت بی‌صدای اقتصادی» است و از دو مسیر کلان اثر می‌گذارد: (۱) خشونت بی‌صدای غیر فیزیکی (خدشه به امنیت روحی / ذهنی، عزت نفس، کرامت)، (۲) خشونت بی‌صدای فیزیکی (آسیب‌های جسمانی / محرومیت‌های زیستی و به خطر افتادن ایمنی / سلامت). در بسیاری از مقالات، مسیر اقتصادی به اجتماعی / روانی / هنجاری، همان مکانیسم «بی‌صدا بودن» خشونت را نشان می‌دهد؛ قصد مستقیم آسیب نیست، اما پیامد ساختارها و تصمیم‌ها، آسیب‌زا است.

جدول شماره ۲- دسته‌بندی مضامین و پیوند به چارچوب نظری

خوشه مضمون محور (تجمیعی از مقالات)	گزاره/مفهوم مرکزی مضمون‌ها	صورتبندی در چارچوب «خشونت بی‌صدای اقتصادی» (تورم به مثابه فرایند سیاست‌زاد قابل اجتناب)	نوع خشونت بی‌صدا	مؤلفه(های) آسیب: امنیت روحی/ عزت نفس/ کرامت
فروپاشی شناختی-روانی و زیست اقتصادی	اضطراب فراگیر، سردرگمی، ذهنیت کمبود، کوتاه شدن افق آینده، عادی‌سازی تورم، فشار روانی، روزمرگی و ابهام	تورم مزمن با نااطمینانی و فشار دائمی، امنیت ذهنی و روانی را فرسوده می‌کند.	غیر فیزیکی	خداشه به امنیت روحی و ذهنی (اضطراب، ناایمنی روانی)، تضعیف عزت نفس (احساس بی‌قدرتی)، تهدید کرامت (زیست تحقیر آمیز بقا)
زوال اخلاق اجتماعی، آنومی تعاملی و هنجارشکنی	کاهش آستانه اخلاقی، نرمال‌سازی تخلف، تضعیف کنترل اجتماعی، ترجیح منافع کوتاه مدت، فردگرایی افراطی، لغزش به نابهنجاری	فشار معیشتی و بی‌ثباتی ناشی از تورم، انگیزه‌ها و هنجارها را تغییر می‌دهد و می‌تواند به بی‌هنجاری و رشد تخلف/جرم بینجامد؛ بیشتر از سر اجبار ساختاری و بسته شدن راه‌های مشروع.	غیر فیزیکی + پیوند به فیزیکی (از مسیر جرم/ ناامنی)	تهدید کرامت (کاهش شان زندگی اخلاقی، شرم/تحقیر ناشی از ناتوانی)، ناامنی روانی (ترس از جرم/بی‌اعتمادی)
تضعیف سرمایه اجتماعی و پیوندهای اجتماعی (بی‌اعتمادی، گسست، کاهش مشارکت)	کاهش اعتماد اجتماعی و نهادی، افت همبستگی، فروپاشی پیوندها، شکاف نسلی، کاهش مشارکت، گسست اجتماعی	تورم سیاست‌زاد اعتماد اجتماعی/نهادی را می‌سوزاند و حس رهاشدگی و بی‌قدرتی ایجاد می‌کند؛ در نتیجه کرامت شهروندی و احساس تعلق آسیب می‌بیند.	غیر فیزیکی	آسیب به امنیت روحی (بی‌اعتمادی و ناایمنی اجتماعی)، آسیب به کرامت (احساس بی‌پناهی/بی‌اعتباری شهروندی)، تضعیف عزت نفس جمعی
شکاف و تغییر نظام قشربندی: نابرابری، سقوط طبقه متوسط، دو قطبی شدن	تشدید نابرابری، حذف/سقوط طبقه متوسط، محرومیت نسبی، نابرابری فضایی، بازتوزیع ناعادلانه به نفع مالکان دارایی	تورم با «انتقال پنهان» منابع و فرصت‌ها، نابرابری و بی‌عدالتی را بازتولید می‌کند و به تحقیر، شرم اجتماعی، سقوط منزلت و	غیر فیزیکی + زمینه‌ساز فیزیکی (فقر/ محرومیت)	تضعیف کرامت (سقوط منزلت، شرم/محرومیت)، تهدید امنیت روحی (احساس بی‌عدالتی)، فرسایش

عزت نفس (بی‌ارزش شدن تلاش/پس‌انداز)		تضعیف عزت نفس منجر می‌شود.		
نارضایتی اجتماعی، اعتراض، مهاجرت (واکنش‌های جمعی به خشونت اقتصادی)	ناامیدی نهادینه، مشروعیت‌یابی اعتراض، خشتم اجتماعی، مهاجرت استراتژیک/اجباری	ادراک «قابل اجتناب بودن اما تداوم یافتن» تورم، مشروعیت را فرسایش می‌دهد و واکنش‌های جمعی مانند اعتراض یا خروج/مهاجرت را تشدید می‌کند.	غیر فیزیکی	ناامنی روحی (ناامیدی، خشتم مزمن)، تهدید کرامت (حس بی‌آیندگی، حذف از حق زندگی شایسته)
جرم‌زایی تورم و جرم به مثابه راهبرد بقا	افزایش سرقت/کلاهبرداری، انسداد مسیرهای مشروع، انتخاب عقلانی تحت فشار، رابطه تورم-فقر-بیکاری با جرم	کاهش بازده فعالیت قانونی و فشرده‌گی معیشت، افراد را به انتخاب‌های پرهزینه سوق می‌دهد؛ خشونت بی‌صدا هم غیر فیزیکی (فشار/انسداد/تحقیر) و هم فیزیکی-امنیتی (افزایش ناامنی و قربانی شدن) می‌شود.	ترکیبی: غیر فیزیکی + فیزیکی	تهدید امنیت روحی (ترس، ناامنی)، تهدید کرامت (اجبار به تخلف/جرم، برچسب خوردن)، و در سطح جامعه آسیب به امنیت زیستی
دولت‌محوری، شکاف دولت- جامعه، تضعیف کنش جمعی و بازتولید نظم معیوب	وابستگی ذهنی به دولت، انسداد کنش جمعی، چرخه «دولت ضعیف-جامعه ضعیف»، ضعف حکمرانی خوب (قانون‌مندی/ پاسخگویی/شفافیت)	تداوم تورم نشانه ضعف حکمرانی و ترک فعل نهادی است؛ چون قابل کنترل است، استمرارش می‌تواند مصداق خشونت اقتصادی تلقی شود.	غیر فیزیکی	خدشه به کرامت شهروندی (ابهام مرجع پاسخگو، بی‌قدرتی سیاسی-اجتماعی)، ناامنی ذهنی (بی‌اعتمادی به آینده)، تضعیف عزت نفس جمعی
سازگاری‌های بقا و ریاضت (چند شغلی، حذف مصرف، جابه‌جایی سکونت)	راهبردهای بقا، تعدیل اجباری مصرف، چند شغلی، کاهش رفاه، مهاجرت/ جابه‌جایی به پیراشهر	تورم افراد را به تصمیم‌های تحمیلی و حذف نیازهای انسانی/اجتماعی برای بقا و می‌دارد و کرامت و امنیت روانی را مخدوش می‌کند.	غیر فیزیکی + (گاه) فیزیکی (از مسیر فقر/سلامت)	تهدید کرامت (زیست ریاضتی و ناخواسته)، آسیب به امنیت روحی (استرس مزمن)، تضعیف عزت نفس (کاهش اختیار و عاملیت)

ابعاد فضایی - منطقه‌ای نابرابری و پیامدهای تورم	وابستگی/سرریز فضایی، ناهمگنی اثر تورم بین استان‌ها/روستاها، تشدید نابرابری چند بعدی	رنج تورمی می‌تواند مکانی نابرابر توزیع شود؛ سیاست‌های یکسان، آسیب متفاوت برای مناطق پیرامونی/کم‌برخوردار، که خود خدشه به عدالت و کرامت است.	غیر فیزیکی	کرامت (حذف مکانی از فرصت‌ها)، ناامنی روانی (آینده مبهم مناطق محروم)
نقش زبان/گفتمان اقتصادی در تولید انتظارات تورمی و رفتار جمعی	زبان به مثابه کنش اقتصادی، قطعیت/فوریت، مشروعیت نهادی گفتار، تحریک هجوم تقاضا	گفتار نهادی و مدیریت انتظارات اگر نااطمینانی و هجوم تقاضا را تشدید کند، می‌تواند به افزایش تورم و تقویت خشونت بی‌صدای اقتصادی بینجامد.	غیر فیزیکی	ناامنی ذهنی (انتظارات تورمی/اضطراب)، تضعیف کرامت (افزایش رنج معیشتی ناشی از سیاست ارتباطی/گفتمانی ناکارآمد)
تورم و حکمرانی خوب/حقوق عمومی اقتصادی (قانون‌مندی، استقلال، پاسخگویی)	تورم به مثابه شاخص ضعف حاکمیت قانون، شفافیت و پاسخگویی؛ استقلال بانک مرکزی؛ اصلاح بودجه	تورم نتیجه انتخاب‌های نهادی/ساختاری و قابل اصلاح است؛ بنابراین طبیعی و اجتناب‌ناپذیر نیست و از منظر عدالت و کرامت انسانی قابل داوری است.	غیر فیزیکی	کرامت (حق زندگی شایسته و پیش‌بینی‌پذیر)، امنیت روحی (اعتماد به قانون/نهادهای

(نگارنده، ۱۴۰۵)

۶. بحث اصلی

هدف اصلی این پژوهش، تبیین و تحلیل ماهیت تورم در اقتصاد سیاسی ایران نه به عنوان یک متغیر صرفاً کلان اقتصادی، بلکه به عنوان مصداقی بارز از «خشونت بی‌صدای اقتصادی» بود. با بهره‌گیری از چارچوب نظری علیخانی (۱۴۰۴) و تلفیق آن با یافته‌های حاصل از مرور نظام‌مند ۱۷ مطالعه پژوهشی در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۴، این بخش به تفسیر عمیق‌تر ساز و کارهایی می‌پردازد که از طریق آنها، تصمیمات سیاست‌گذارانه در حوزه پولی و مالی، به آسیب‌های سیستماتیک بر جسم، روان و منزلت شهروندان تبدیل می‌شود. این بخش در پنج محور اصلی ساماندهی شده که نشان می‌دهد چگونه تورم از یک «شاخص آماری» به یک «فرایند خشونت‌بار» تغییر ماهیت می‌دهد.

۶-۱- اثبات ماهیت خشونت‌بار تورم: سیاست‌زادگی و قابلیت اجتناب

نخستین و بنیادی‌ترین گزاره در تحلیل یافته‌ها، تطبیق ماهیت تورم در ایران با تعریف خشونت بی‌صدا است. طبق چارچوب نظری پژوهش، شرط اصلی اطلاق خشونت به یک پدیده ساختاری، «قابلیت اجتناب» و «ریشه داشتن در تصمیمات انسانی/نهادی» است. مرور ادبیات اقتصادی (فریدمن، ۱۹۷۰؛ سارجنت و والاس، ۱۹۸۱) و مطالعات داخلی بررسی شده (مرادخانی و گماری، ۱۴۰۴) به وضوح نشان می‌دهد که تورم مزمن در ایران، محصول شوک‌های طبیعی غیر قابل کنترل نیست، بلکه نتیجه مستقیم سلطه مالی، کسری بودجه مزمن، و عدم استقلال بانک مرکزی است. وقتی سیاست‌گذار آگاهانه (برای تأمین کسری بودجه) یا از روی ناکارآمدی، مسیر خلق نقدینگی را انتخاب می‌کند، در واقع ماشه خشونت اقتصادی را می‌چکد. بنابراین، یافته‌های پژوهش حاضر استدلال می‌کنند که تورم در ایران، یک بلای آسمانی نیست، بلکه یک انتخاب سیاستی است. این انتخاب، مصداق بارز خشونت بی‌صدا است، زیرا اگرچه سیاست‌گذار ممکن است قصد مستقیم آسیب رساندن به معیشت تک تک شهروندان را نداشته باشد (فقدان سوءنیت مستقیم)، اما آگاه است که تصمیمات او منجر به کاهش قدرت خرید و فقیرسازی جامعه می‌شود (نتیجه آسیب‌زا). تداوم این روند طی دهه‌های متمادی، این پدیده را از یک خطای سیاستی به یک خشونت ساختاری نهادینه تبدیل کرده است.

۶-۲- تورم و خشونت علیه کرامت انسانی (فرسایش عزت نفس)

یکی از یافته‌های پژوهش، تأیید بُعد «غیر فیزیکی» خشونت بی‌صدا است که علیخانی (۱۴۰۴) آن را خدشه‌دار شدن عزت نفس و کرامت انسانی تعریف می‌کند. تحلیل کیفی مطالعات افراسیابی و بهارلویی (۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۱) نشان می‌دهد که تورم چگونه از طریق مکانیسم «شرمندگی»، کرامت انسانی را هدف قرار می‌دهد. در جامعه‌ای که نقش‌های جنسیتی و خانوادگی به شدت با توانایی تأمین معاش گره خورده، ناتوانی سرپرست خانوار (به‌ویژه بازنشستگان) در تأمین نیازهای اولیه، صرفاً یک کمبود مالی نیست، بلکه به معنای فروپاشی اقتدار و منزلت فرد در نهاد خانواده است. واژگانی همچون «بحران انگیزه»، «عطش پول» و «شرمندگی نزد فرزندان» که در یافته‌های کیفی برجسته شده‌اند، بازتاب‌دهنده زخم‌های عمیقی است که خشونت اقتصادی بر روان جمعی وارد کرده است. این وضعیت، افراد را در موقعیتی قرار می‌دهد که برای حفظ بقا، ناچار به قربانی کردن عزت نفس خود می‌شوند. فرسایش کرامت انسانی در اینجا کاملاً «بی‌صدا» رخ می‌دهد؛ هیچ ضرب و شتم فیزیکی‌ای در کار نیست، اما فرد هر روز در مواجهه با برچسب‌های

قیمتی، احساس حقارت و ناتوانی را تجربه می‌کند. این همان نقطه‌ای است که سیاست‌های پولی به ابزار شکنجه روانی تبدیل می‌شوند.

۳-۶- زیست اقتضایی: سلب عاملیت و خشونت زمانی

یافته‌های مربوط به «زیست اقتضایی» (افراسیابی و بهارلویی، ۱۴۰۱) و «بزرگسالی زودرس» (افراسیابی، ۱۳۹۹)، بُعد دیگری از خشونت بی‌صدا را آشکار می‌سازد. خشونت اقتصادی تورم، توانایی برنامه‌ریزی برای آینده را از افراد سلب می‌کند. وقتی شهروندان نتوانند برای یک سال، یک ماه یا حتی یک هفته آینده خود برنامه‌ریزی کنند، عملاً «عاملیت» خود را از دست می‌دهند و به کنشگرانی منفعل تبدیل می‌شوند که تنها دغدغه‌شان بقای روزمره است. این وضعیت، انسان را از جایگاه «سوژه خلاق» به «ابژه بقا» تقلیل می‌دهد. در چارچوب خشونت بی‌صدا، این سلب اختیار و اجبار به زندگی در لحظه (از روی اضطرار و نه انتخاب)، نوعی حبس روانی است. جوانانی که به دلیل تورم مسکن و هزینه‌های ازدواج، دچار «بزرگسالی زودرس» شده و رویاهای خود را سرکوب می‌کنند، قربانیان خاموش این خشونت هستند. آنها بدون اینکه جرمی مرتکب شده باشند، از حق طبیعی داشتن چشم‌انداز آینده محروم شده‌اند. این یافته‌ها با نظریه «زوال امید اجتماعی» مطرح شده توسط شاکردوست و همکاران (۱۴۰۴) همسویی کامل دارد؛ جایی که ناامیدی نه یک حس درونی، بلکه نتیجه بیرونی خشونت ساختاری است.

۴-۶- بازتولید خشونت: از قربانی اقتصادی تا کنشگری مجرمانه

بخش دیگری از بحث به رابطه دیالکتیکی میان «خشونت اقتصادی دولت» و «خشونت اجتماعی شهروندان» اختصاص دارد. یافته‌های پژوهش‌های کمی (کیان‌پور و همکاران، ۱۴۰۲؛ عیسی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱) وجود رابطه علیت یک‌طرفه از تورم به نرخ جرم (به‌ویژه سرقت) را اثبات می‌کنند. تفسیر این یافته‌ها در چارچوب نظری تحقیق به این گونه است: زمانی که ساختار حاکمیت از طریق تورم (خشونت بی‌صدا) اموال و دارایی‌های مردم را بی‌ارزش می‌کند (نوعی سرقت نامرئی)، بخشی از جامعه که تاب‌آوری خود را از دست داده است، برای جبران این خشونت، دست به خشونت متقابل (سرقت مرئی) می‌زند. به بیان دیگر، تورم با ایجاد شکاف طبقاتی عمیق (مهربانی، ۱۳۸۹) و احساس بی‌عدالتی، مشروعیت هنجارهای اخلاقی را از بین می‌برد. فردی که می‌بیند تلاش صادقانه در برابر موج تورم بی‌اثر است، ممکن است به رفتارهای ناهنجار روی آورد. افزایش چک‌های برگشتی و جرایم مالی (شکری، ۱۴۰۳) نیز نشان می‌دهد که خشونت اقتصادی، اعتماد عمومی را که شیرازه تعاملات اجتماعی است، متلاشی کرده است. بنابراین، جرم و جنایت

در این بستر، نه صرفاً یک کج‌روی فردی، بلکه واکنشی آسیب‌شناختی به خشونت ساختاری اعمال شده از سوی سیاست‌های کلان است.

۵-۶- مهاجرت و طرد فضایی: راهکارهای گریز از خشونت

تحلیل مضمون مقالات مرتبط با مهاجرت و مسکن (علمی، ۱۴۰۳؛ حجی‌پور و همکاران، ۱۴۰۲) نشان می‌دهد که واکنش شهروندان به خشونت بی‌صدای تورم، در دو قالب «فرار» و «طرد» نمود یافته است. مهاجرت نخبگان و جوانان که در پژوهش‌ها به‌عنوان «پروژه نجات» توصیف شده، در واقع فرار از منطقه تحت سیطره خشونت اقتصادی است. این نوع مهاجرت، نه برای کسب تجربه بهتر، بلکه برای حفظ حداقل‌های کرامت و امنیت روانی انجام می‌شود. از سوی دیگر، پدیده رانده شدن جمعیت به حاشیه شهرها و پیراشهرها (حجی‌پور و همکاران، ۱۴۰۲)، مصداق بارز «خشونت بی‌صدای فیزیکی و فضایی» است. تورم بخش مسکن، شهروندان را از متن شهر (محل دسترسی به امکانات و فرصت‌ها) به حاشیه (محل محرومیت) پرتاب می‌کند. این جابه‌جایی اجباری، کیفیت زندگی، دسترسی به آموزش و بهداشت و امنیت فیزیکی افراد را کاهش می‌دهد. در اینجا، سیاست‌های تورم‌زا عملاً دست به پاکسازی طبقاتی شهر زده و فقرا را به بیرون از مرزهای زیست باکیفیت می‌رانند. این فرایند، خشونت عریانی است که در لفافه مکانیسم بازار پنهان شده است.

۶-۶- ناکارآمدی حقوقی: تثبیت خشونت توسط قانون

در نهایت، بحث به نقش نظام حقوقی در تشدید این خشونت می‌پردازد. یافته‌های شکری (۱۴۰۴) نشان می‌دهد که قوانین و رویه‌های قضایی (مانند هزینه‌های دادرسی و نحوه محاسبه دیون) با واقعیت‌های ابرتورمی کشور متناسب‌سازی نشده‌اند. این شکاف میان واقعیت اقتصادی و رویه حقوقی، نوعی «خشونت مضاعف» است. شهروندی که ارزش دارایی‌اش به دلیل تورم نصف شده، وقتی برای دادخواهی به دادگاه مراجعه می‌کند، با هزینه‌های دادرسی ناعادلانه و احکامی مواجه می‌شود که جبران‌کننده خسارت واقعی او نیستند. این انجماد قانونی در برابر سیالیت تورم، به معنای آن است که نهاد قانون‌گذار و مجری قانون، شهروند را در برابر خشونت اقتصادی بی‌دفاع رها کرده‌اند. این مسئله منجر به شکل‌گیری پدیده‌ای می‌شود که افشارکهن (۱۴۰۴) آن را دوگانه «جامعه ضعیف-دولت ضعیف» می‌نامد؛ وضعیتی که در آن دولت توانایی اعمال حاکمیت قانون و حمایت از شهروند را ندارد و جامعه نیز توانایی مطالبه‌گری و بازسازی خود را از دست داده است.

تلفیق یافته‌های ۱۷ پژوهش منتخب با نظریه خشونت‌های بی‌صدا، تصویر بسیار نامطلوبی از کارکرد تورم در ایران ارائه می‌دهد. تورم در ایران، تنها اعداد و ارقام نیست؛ بلکه ماشین تولید رنج است. این پدیده، با مکانیسم‌های سلب مالکیت، سلب کرامت، سلب آینده و سلب امنیت خشونت را اعمال می‌کند. بنابراین، تا زمانی که تورم به‌عنوان یک «مسئله تکنیکال اقتصادی» نگریسته شود، راه‌حل‌ها عقیم خواهند ماند. تورم در ایران باید به‌عنوان مصداقی از «خشونت سیستماتیک علیه شهروندان» بازشناسی شود. تداوم این خشونت بی‌صدا، نه تنها پایه‌های اقتصاد، بلکه بنیان‌های اخلاقی و روانی جامعه ایران را ویران کرده و موجب گسست‌های جبران‌ناپذیر اجتماعی شده است. پذیرش تورم به‌عنوان شکلی از خشونت، بار مسئولیت اخلاقی و حقوقی سیاست‌گذاران را تغییر می‌دهد؛ آنها دیگر نمی‌توانند پشت توجیهات اقتصادی پنهان شوند، زیرا تصمیمات آنها مستقیماً به نقض حقوق اولیه انسانی (حق بر امنیت، کرامت و مالکیت) منجر شده است.

شایان ذکر است مسببان تورم با اتخاذ تصمیمات تورم‌زای «قابل اجتناب» و «سیاست‌زاد»، بار سه نوع مسئولیت سنگین را بر دوش می‌کشند: نخست مسئولیت حقوقی و قضایی، چراکه تورم نوعی «سرقت نامرئی» و آسیب‌رسانی سیستماتیک به اموال و مالکیت شهروندان است و طبق قواعد حقوقی (نظیر قاعده لاضرر و تسبیب)، عاملان آن به دلیل قصور یا تقصیر در حفظ ارزش پول ملی، باید پاسخگو و ملزم به جبران خسارت باشند؛ دوم مسئولیت اخلاقی و انسانی، زیرا سیاست‌های تورم‌زا با تحمیل زیست اقتصادی و فقر، مستقیماً کرامت انسانی، عزت نفس و امنیت روانی شهروندان را تخریب کرده و با سلب عاملیت از آنان، اصول بنیادین اخلاق حکمرانی را نقض می‌کنند؛ و سوم مسئولیت دینی و اخروی، که طبق متون دینی، پیامدهای ویرانگر تورم (مانند گسترش فقر، فساد و ناامیدی) در زمره «حق الناس» و «ظلم جمعی» قرار می‌گیرد و گناهی نابخشودنی است که حتی با عبادات فردی نیز جبران نمی‌شود، زیرا جلب رضایت میلیون‌ها انسان آسیب دیده شرط بخشش آن در پیشگاه خداوند خواهد بود.

۸. نتیجه

اقتصاد سیاسی ایران در مواجهه با پدیده تورم مزمن، در نقطه‌ای بحرانی قرار گرفته است. تحلیل‌های انجام شده در این پژوهش با عبور از نگاه تقلیل‌گرایانه اقتصادی، نشان داد که تورم در بستر کنونی ایران، کارکردی فراتر از یک متغیر پولی یافته و به مثابه ابزاری برای بازتولید خشونت بی‌صدا عمل می‌کند. برآیند نهایی مطالعه حاکی از آن است که تداوم تورم، دیگر نه یک انتخاب میان بد و بدتر برای جبران کسری بودجه، بلکه اقدامی علیه امنیت هستی‌شناختی جامعه است. زمانی که سیاست‌گذار با آگاهی از پیامدهای

ویرانگر خلق نقدینگی، همچنان بر سیاست‌های تورم‌زا اصرار می‌ورزد، عملاً قرارداد اجتماعی میان دولت و ملت را نقض کرده و شهروندان را از جایگاه صاحبان حق به قربانیان بقا تنزل می‌دهد. این پژوهش اثبات کرد که تورم با سلب عاملیت از افراد و تحمیل زیست اقتضایی، جامعه را به سمت انفعال، ناامیدی و در نهایت خشونت متقابل (در قالب جرم و بزه) سوق داده است.

گذار از این وضعیت، نیازمند تغییر پارادایم در سطوح عالی تصمیم‌گیری است. پذیرش تورم به‌عنوان مصداق خشونت و نقض حقوق عامه، بار مسئولیت اخلاقی و حقوقی حکمرانی را سنگین‌تر می‌کند. بر این اساس، دلالت‌های سیاستی و راهکارهای زیر برای خروج از چرخه خشونت اقتصادی پیشنهاد می‌شود:

۱. تغییر رویکرد از ابزار سیاستی به تعهد حقوقی: سیاست‌گذاران باید بپذیرند که ثبات قیمت‌ها تنها یک هدف اقتصادی نیست، بلکه یکی از حقوق بنیادین بشر (حق بر مالکیت و امنیت اقتصادی) است. لذا پیشنهاد می‌شود در اسناد بالادستی و سیاست‌های کلی نظام، مهار تورم نه به‌عنوان یک ترجیح، بلکه به‌عنوان یک الزام حقوقی و شرط مشروعیت اقدامات مالی دولت تعریف شود.

۲. خلع سلاح خشونت‌بار از طریق استقلال بانک مرکزی: همان‌گونه که یافته‌ها نشان داد، تورم سلاح خشونت بی‌صدا است. برای پایان دادن به این خشونت، نهاد خلق پول (بانک مرکزی) باید از سلطه نهاد هزینه‌کننده (دولت) خارج شود. استقلال ساختاری و عملیاتی بانک مرکزی، تنها راهکار فنی نیست، بلکه یک ضرورت اخلاقی برای جلوگیری از دست‌اندازی دولت‌ها به سفره مردم و پیشگیری از تولید فقر سیستماتیک است.

۳. به‌روزرسانی نظام حقوقی بر مبنای عدالت تورمی: نظام قضایی و تقنینی کشور باید شکاف میان واقعیت‌های تورمی و رویه‌های دادرسی را پر کند. اصلاح قوانین مربوط به دیون، مهریه، جریمه‌ها و هزینه‌های دادرسی متناسب با نرخ تورم واقعی، برای جلوگیری از خشونت مضاعف قانونی علیه مالباختگان و فقرا ضروری است. عدالت رویه‌ای حکم می‌کند که شهروند نباید هم از تورم آسیب ببیند و هم در پیچ و خم قوانین جامانده از تورم، گرفتار شود.

۴. بازسازی سرمایه اجتماعی با سیاست‌های جبرانی کرامت‌محور: سیاست‌های حمایتی نباید به توزیع یارانه نقدی محدود شود، زیرا تورم بیش از جیب، عزت نفس را هدف گرفته است. دولت باید با گذار از سیاست‌های اعانه‌ای، به سمت توانمندسازی و ایجاد ثبات در چشم‌انداز آینده حرکت کند. بازگرداندن قدرت پیش‌بینی‌پذیری به اقتصاد، مهم‌ترین گام برای احیای امید و بازسازی اعتماد از دست رفته میان دولت و ملت خواهد بود.

در نهایت، این پژوهش هشدار می‌دهد که تداوم خشونت بی‌صدای تورم، ریسک تبدیل شدن به «خشونت‌های باصدا» و آشکار اجتماعی را در پی دارد. بنابراین، مهار تورم، فوری‌ترین اقدام برای صلح‌سازی درونی و حفظ کيان جامعه ایران است.

فهرست منابع

منابع فارسی

- ابونوری، اسمعیل، و روزی طلب، آناهیتا (۱۴۰۴). اثرات تورم و بیکاری بر نابرابری چند بعدی در استان‌های ایران: رویکرد اقتصادسنجی فضایی. *پژوهش‌ها و چشم‌اندازهای اقتصادی*، ۲۵(۲)، ۲۳۹-۲۶۸.

Doi:10.48311/ecor.2025.13662

- افراسیابی، حسین، و بهارلوئی، مریم (۱۳۹۸). تنگنای زیست جهان سالمندی مطالعه کیفی بازتاب تورم اقتصادی در زندگی روزمره بازنشستگان. *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۱۰(۴۰)، ۳۳-۶۲.

Doi:10.22054/qjsd.2019.11186

- افراسیابی، حسین، و بهارلوئی، مریم (۱۳۹۹). پیامدهای تورم در زندگی روزمره جوانان طبقه پایین. *جامعه‌شناسی*

کاربردی، ۳۱(۴)، ۲۳-۴۴. Doi:10.22108/jas.2020.118863.1771

- افراسیابی، حسین، و بهارلوئی، مریم (۱۴۰۱). تورم و زیست اقتصادی در جامعه ایران: یک مطالعه داده‌بنیاد. *جامعه‌شناسی*

اقتصادی و توسعه، ۱۱(۱)، ۳۱-۵۷. Doi:10.22034/jeds.2022.49581.1608

- افشارکهن، جواد؛ سبزه‌ای، محمد تقی، و بلالی، اسماعیل (۱۴۰۴). تورم و چرخه بازتولید مسئله اجتماعی. *پژوهش‌های*

جامعه‌شناسی معاصر، ۱۴(۲۶)، ۱۲۳-۱۵۲. Doi:10.22084/csr.2025.29241.2284

- حجی‌پور، محمد؛ رضائی، طاهره، و فال سلیمان، محمود (۱۴۰۲). تورم اقتصادی و رخنه معیشتی در فضاهای پیراشهر

بیرجند. *پژوهش‌های جغرافیای اقتصادی*، ۴(۱۲)، ۴۷-۶۰.

- زبیری، هدی، و ابراهیمی پورفائز، سهند (۱۳۹۳). تورم و کاهش سرمایه اجتماعی ایران. *فصلنامه پژوهشنامه اقتصاد و*

برنامه‌ریزی، ۱۹(۴)، ۱۸۳-۲۱۴.

- شکاردوست، عباسعلی؛ مقصودی، سوده، و گروسی، سعیده (۱۴۰۳). پیامدهای اجتماعی تورم؛ واکاوی تجربه کاربران

ایرانی توئیتر. *نشریه پژوهش انحرافات و مسائل اجتماعی*، ۴(۴)، ۶۳-۹۳.

- شکری، محمد (۱۴۰۴). نقدی بر معیار قانون‌گذاری در اعتراض از آرای مالی (هزینه دادرسی) در وضعیت تورم اقتصادی.

فصلنامه قضاوت، ۲۵(۱۲۲)، ۹۸-۱۱۸. Doi:10.22034/judg.2025.2054382.1376

- شکری، محمد (۱۴۰۳). کلاهبرداری و سرقت متأثر از تورم اقتصادی؛ تدابیر و راهکارها. *پژوهش‌های نوین در مطالعات*

علوم انسانی اسلامی، ۳(۶)، ۶۵-۸۱. Doi:10.22034/api.2025.2042692.1058

- علمی، زهرامیلا، و پاسندی یساقی، فاطمه (۱۴۰۳). عوامل مؤثر بر مهاجرت از ایران با تاکید بر تورم و بیکاری. *نامه انجمن*

جمعیت‌شناسی ایران، ۱۹(۳۸)، ۳۶۷-۴۱۲. Doi:10.22034/jpai.2025.2026835.1345

- علیخانی، علی اکبر (۱۴۰۴). خشونت‌های بی‌صدا. پژوهشنامه علوم سیاسی، ۲۰(۳)، ۱۵۳-۱۹۸.
- Doi:10.22034/ipsa.2025.550**
- عیسی‌زاده، جهانبخش؛ مهرانفر، سعید، و مهرانفر، مهدی (۱۳۹۱). بررسی ارتباط میان جرم و شاخص‌های کلیدی اقتصاد کلان در ایران. نشریه راهبرد توسعه، ۸(۱)، ۴۱.
- کیان‌پور، سعید؛ فرهنگ، امیرعلی، و حاجیان، محسن (۱۴۰۲). تأثیرگذاری تورم و نابرابری اقتصادی در افزایش جرم سرقت (رهیافت کاپیولا). دانشنامه حقوق اقتصادی، ۳۰(۲۴)، ۷۹-۹۶.
- Doi:10.22067/economlaw.2024.84999.1323**
- مرادخانی، فردین، و گماری، سعید (۱۴۰۴). حکمرانی خوب و پدیده تورم. نشریه حقوق و مطالعات سیاسی، ۵(۲)، تابستان: ۲۷۵-۲۹۷.
- Doi:10.48309/jlps.2025.519795.1355**
- مکی‌پور، ذبیح‌اله، و ربانی خوراسگانی، علی (۱۳۹۲). بررسی علل اقتصادی آسیب‌های اجتماعی (با تأکید بر رابطه تورم و جرایم در ایران طی سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۷۰). پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی، ۲(۲)، ۷۹-۹۸.
- مهربانی، وحید (۱۳۸۹). تأثیرپذیری طبقات اجتماعی از تورم در ایران. فصلنامه تحقیقات اقتصادی، ۴۵(۱).
- هدایت، کاوه؛ آقاگل‌زاده سیلاخور، فردوس، و شیروان، ژینوس (۱۴۰۱). بررسی نقش زبان با ساز و کارهای قدرت و اقتناع در گفتمان اقتصادی (ایجاد تورم و پیش‌بینی‌های مربوط به آن). جستارهای زبانی، ۱۳(۶)، ۵۱۱-۵۴۰.

Doi:10.29252/LRR.13.6.16

منابع غیر فارسی

- Alesina, A., & Summers, L. H. (1993). Central bank independence and macroeconomic performance: some comparative evidence. *Journal of Money, Credit and Banking*, 25(2), 151-162.
- Friedman, M. (1970). The counter-revolution in monetary theory. IEA Occasional Paper, No. 33. Institute of Economic Affairs.
- Mishkin, F. S. (2007). Inflation dynamics. *International Finance*, 10(3), 317-334.
- Sargent, T. J., & Wallace, N. (1981). Some unpleasant monetarist arithmetic. *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, 5(3), 1-17.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). "Using thematic analysis in psychology". *Qualitative research in Psychology*. 3(2): 77-101. **Doi:10.1191/1478088706qp0630a.**